

“MƏNALI ÖMÜR”DƏN SƏHİFƏLƏR

Mövlud Teymurun “Ağ atlı xilaskar” kitabından “Mənalı ömür” duyğuları

Mövlud Teymur poetik yaradıcılığı ilə ədəbi mühitdə hələ 90-cı illərdən kifayət qədər tanınırdı. Onun ədəbi mühtiti müşahidə etmək, kimin nədən yazdığını görmək imkanları vardı, çünki özü kifayət qədər təbli və ilhamlı şair idi.

İş elə gətirmişdi ki, Mövlud Teymur müxtəlif sahələrdə, müxtəlif işlərdə, müxtəlif yerlərdə çalışmışdı. Amma harada çalışırsa çalışsın, harada yaşayırsa, yaşasın Azərbaycanın tarixi taleyi ilə bağlı olub. O, şair intuisiyası ilə Azərbaycanın nicat yolu haqqında düşünüb. Bu nicat yolunun hansı istiqamətdə, hansı şəxsiyyətlə bağlı olduğunu da düşüncəsindən keçirib.

Mövlud Teymur ilhamlı şairdir. Dövrünün, zamanının bütün hadisələrinə çoxşünlüqlə cavab verə biləcək gücdə olan şairdir. Onun yaradıcılıq yolunu izləyəndə yazdıqları, yaratdıqları ilə tarixi həqiqətlərin necə həmahəng səsləndiyini də görmək mümkündür.

Mövlud kifayət qədər Azərbaycan sevdalısı şair olduğu üçün onun poetik düşüncələrini şərh edəndə bədii məziyyətlərdən çox onun ideya istiqamətlərinə diqqət yetirməyi daha üstün tutmaq gərəkdir. Ona görə də Mövlud Teymurun ulu öndərin Azərbaycan siyasi mühitində gəlişini poetik müstəviyə çəkən, şeirlərini oxuduqca bir daha inanırsan ki, Azərbaycan dövlətçiliyini 90-cı illərin əvvəllərində qoruya bilən siyasi sistemə ən böyük dayağ elə Azərbaycan şairləri olub, Azərbaycan ziyalıları olub.

Heydər Əliyevin sözün həqiqi mənasında əvəzolunmaz siyasi öndərlik gücünü tərənnüm edən çoxsaylı əsərlər yazılıb. Bu əsərlər sırasında elə şairlərin əsərləri var ki, bəlkə də təhlil etməyə, sözə çəkməyə lüzum qalmır. Qafiyəpərdazlıq, cümləpərdazlıq, ucuz təriflər baş alıb gedir. Amma elə əsərlər də var ki, sözün həqiqi mənasında Azərbaycanın tarixi taleyində əvəzsiz rol oynamış, sözün həqiqi mənasında mənsub olduğu xalqı xilas etmiş siyasi liderdən söhbət gedir. Onun xalqla birgə, onun xalqa güvənərək xilasedicilik missiyasını yerinə yetirməsi təbiidir ki, qiymətləndirilməli idi. Ədəbi, poetik yaddaşda yaşadımlı idi.

Burada ulu öndərin xilaskarlıq dövrü ilə bağlı çoxlu şairlərin, söz-sənət adamlarının ədəbi əsərlərinin adlarını çəkmək, bir çox ulu öndərə sevgi ilə əsərlər həsr etmiş sənətkarları xatırlatmaq olardı. Ancaq bunlara lüzum görmədən biz konkret olaraq bir sənətkardan və onun aydın məramlı bir əsərindən danışmaq istərdik.

Haqqında söhbət açacağımız əsər “Ağ atlı xilaskar” adlı kitabda dərc olunmuş “Mənalı ömür” adlı poemadır. Bu poemada ulu öndərin sözün həqiqi mənasında Azərbaycanın mifoloji düşüncəsindən gələn ağ atlı oğlan xilaskarlığının mahiyyətindən söhbət gedir.

Hələ poemaya keçməzdən əvvəl bir iki məqamla bağlı təəssüratı da bildirmək istərdim. Bu poema haqqında danışmaq üçün “Ağ atlı xilaskar” adlı kitabı Mövlud Teymurdan götürdüm. Kitabın ilk səhifəsini çevirəndə İsmayılı Rayon Mərkəzi Kitabxanasının titul səhifəsinə vurulmuş möhür və etiket vərəqi ilə tanış oldum. Demək, həmin kitab 2005-ci ildə İsmayılı rayon mərkəzi kitabxanasına verilib. Və həmin kitab müəllifin özü tərəfindən 2018-ci ildə həmin kitabxanadan götürülüb. Bu dövr ərzində haradasa kitabxananın rəsmi

qeydinə əsasən 50 dəfə kitab əldən-ələ keçib. Oxunub, bir sözlə, kitabxanadan götürülüb və kitabxanaya qaytarılıb. Zənnimcə, bu çox mühüm və əhəmiyyətli bir göstəricidir. Çox güman ki, Mövlud Teymur 2018-ci ildə həmin kitabı gedib kitabxanadan almasaydı, müvafiq göstəricilər hələ davamlı olacaqdı. Bu da o deməkdir ki, müvafiq mənəvi tələbat tələb edən kitablar oxunur və qarşılanır.

İndi qayıdıram əsas mətləbə. Mövlud Teymurun “Ağ atlı xilaskar” kitabı 2005-ci ildə nəşr olunub. Sual olunur; bəs nə üçün indi bu kitab haqqında biz söz demək istəyirik? Ona görə ki, Mövlud Teymur Azərbaycan dövlətçiliyinin ən gərgin məqamında Azərbaycanın xilaskarı kimi Heydər Əliyev obrazını görüb və bu obrazı sözün həqiqi mənasında böyük səmimiyyətlə qarşılayıb. Və həmin kitabda başdan-başa bütün şeirlər ulu öndər ünvanına yazılmış əsərlərdir.

“Ağ atlı xilaskar”... indi gəlin görək, burada səhv nədədir? Axı, Azərbaycan 90-cı illərin əvvəllərində, sözün həqiqi mənasında varlığını itirmək həddinə çatdırılmışdı. Ayrı-ayrı şəxslər, ayrı-ayrı ərazilərə sahiblənmək iddiasında idi. Bu da Azərbaycanın fəlakətə qarşılaşması demək idi. Belə bir məqamda, sözün həqiqi mənasında, elə bir güc sahibi görək idi ki, dağınıq, mərkəzdənqaçma meyilləri ilə zəhərlənmiş ayrı-ayrı qüvvələri zərərsizləşdirsin, onları bir araya gətirsin. Buna ancaq Heydər Əliyevin gücü çata bilərdi.

Mövlud Teymurdan əvvəl və sonra ulu öndər Heydər Əliyev haqqında çox dəyərli əsərlər yaradılıb. Həm bədii cəhətdən, həm də siyasi doğruluq baxımından bu əsərlərin müəllifləri sözün həqiqi mənasında təqdirə layiqdir.

Amma Mövlud Teymur “Ağ atlı xilaskar” adlı kitabında (2005) əvvələn-axıra qədər ulu öndərin obrazını yaratmağa çalışır. Və nəhayət, ayrı-ayrı şeirlərlə kifayətlənmir və ulu öndərə “Mənalı ömür” adlı bir poema da həsr edir.

“Mənalı ömür” poemasının motivi, təsvir və tərənnüm yolu əslində Azərbaycan xalqına tanışıdır. Ancaq Mövlud bu yolu özünəxas bir istəklə, sevgilə keçir. O, Heydər Əliyevi “vətənimin hörmətli oğlu” deyər salamlayır. Sözün həqiqi mənasında yüksək poetik əhval-

la onun təbiətini təsvir edir. Yəni xarakterini, insanlığını, idarəetmə gücünü, bir sözlə, onun cəmiyyətlə bağlı olan tərəflərini poetik şəkildə ifadə etməyə çalışır:

Salam, vətənimin hörmətli oğlu,
Böyük həyat yolu keçən Heydərim.
Ey böyük yurdumun şöhrətli oğlu,
Günəşin nurundan içən Heydərim!

Könlümüz açıldı hər bir sözümdən,
Bahar ömrümüzdə ötir saçıldı.
Heç nə yayınmadı qartal gözümdən,
Əlinlə ən çətin yollar açıldı!

Xalqın dağdan ağır müdrik oğlusan,
Dağlar da baş əydi istedadına.
Bütün varlığınla elə bağlisan,
Vətən nəgmə deyir sənə adına!

Nə qədər böyüksən, nə qədər ulu,
Sənı ucaldıbdır sensuz məhəbbət,
On ildə sən getdin yüz illik yolu,
Gözə işıq verdin, qəlbə hərərət.

Ayrı-ayrı misraları oxumaq, mətni dərk etmək, sözün siqlətinə varmaq... bütün bunlar göstərir ki, Mövlud bütün varlığı ilə tərənnüm etdiyi, sevgilə haqqında yazdığı şəxsiyyətin kimliyini əla bilir. Onun yolunu ən doğru yol hesab edir. Əsas odur ki, Mövlud Teymur üçün fakt da var. Çünki Mövlud Teymur bu əsəri ulu öndərin hakimiyyətə gəlməsindən ötən 10 illik dövrün müşahidələri əsasında yazadıb. O görüb ki, dünyanın çox haqq-hesabları qarışıdır. Elə Azərbaycanın özündə də çox haqq-hesablar qarışıb. Amma bu qarışan mətləblərin hamısını Heydər Əliyev hakimiyyət sükanının arxasına keçən kimi yoluna qoymağa çalışdı və bacardı. Əsas odur ki, Mövlud Teymuröz peomasını ulu öndər yolunun sağlamlığına, doğruluğuna inamla davam etdirir:

Naxçıvan sevincin, Qarabağ dərdin,
Arazsa qəlbindən axan qəmindir.
Vətənin hər itkin, hər şəhid oğlu,
Dünyaya qəlbindən baxan qəmindir!

Sən böyük vətəndaş, sən böyük insan,
Böyükdür varlığın şöhrətdən, addan,
Qurub-yaratmağın olmayıb asan,
Keçmişən nə qədər alovdan, oddan!

Demisən gecə də, gündüz də müdam,
Daim xalqım azad, xalqım var olsun,
Böyük ürəyində yandıqca bir şam,
Dedin qoy xalqımız bəxtiyar olsun!

Gördük hər addımda böyüklüyünü,
Hər gülə, çiçəyə məhəbbətini
Vətəndə təzə bir vətən yaratdın,
Gördükcə ellərin sədaqətini!

Yaşadın ömrünü aydın diləklə,
Qurduğun həyatdan min ilham aldın.
Sən böyük amalla, böyük ürəklə,
Dağ kimi ucalıb qəlblərdə qaldın.

Mövlud Teymur ilhamlı şair olduğu üçün müşahidə edə bildiyi bütün məqamları poetik sözə çəkmək gücündədir. O, ulu öndərin böyüklüyünü o qədər incə, zərif obrazlarla təsvir edir ki, istər-istəməz biz, həmin təsvirlər obrazın həyat yolunu izləməyə çalışırıq. Çünki bu yolda biz böyüklüyü əzəmətlə, qürurla bir yerdə gülə, çiçəyə məhəbbətlə bir yetimə, yesirə, kimsəsizə köməkdə, təmasda müşahidə edə bilirik.

İnsafən, Heydər Əliyevin həyatı Azərbaycan xalqının gözünün qarşısında keçib. Onun həyatı sözün həqiqi mənasında aydın diləklə müşayiət olunub.

Heydər Əliyev yaşadığı həyatın özündən ilham alan şəxsiyyət idi. Ona görə də o, böyük amalla, böyük ürəklə yaşadığı həyatın nəyə qadir olduğunu yaxşı bilirdi. O bilirdi ki, bu həyatla insanların könuələrində böyük sevgi ilə yaşayacaq.

İnsafən, Mövlud Teymur məqama görə, şəraitə görə poetik vəznin imkanlarını dəyişmək gücündə olan sənətkardır. Ona görə də poemanın növbəti hissəsində poetik axar kifayət qədər dəyişir və biz bu axarda insan ömrünə verilən dəyərin mahiyyətini görürük.

Bütün növbəti hissə boyu şair Mövlud Teymur ulu öndər ömrünün elə məqamlarına işıq salır ki, bunu asanlıqla seyirçi mövqedən oxumaq mümkün deyil. Mövlud Teymurun təsvirlərində biz Heydər Əliyev ömrünün özünəxas çalarlarını təzədən görürük:

Ömrü təmiz, ömrü büllur yaşadın,
Ömrü çırağ, işıqlı nur yaşadın!
Ömrü dəniz, ömrü ümman yaşadın!
Ömrü böyük, ömrü cahan yaşadın!
Necə yaşadın ellər gördü, xalq bildi!
Necə yaşadın dil söylədi, göz dedi!
Həyatını xalqa qurban elədin!
Qoy xalqımı azad görüm söylədin!
Geniş qəlbini genişliyi xoşladı,
Çətin yolda yoxuşluğu, enişliyi xoşladı!
Yorulmadın, usanmadın dar gündə,
Bərk ayaqda.
Dar günlərdə xalqın oldu
Sənə arxa, dayaq da!
Bu istəklə, bu həvəslə yol aldın
Ənginliyə, uca-uca zirvəyə!
Ehtiyacın heç olmadı köməyə!
Çaxnaşmanı, od-alovu, qiyamı,
Sən yatırdın Lənkəranda, Gəncədə,
Hər bir işdə özün getdin öncə də!
Sən ulusan, sən böyüksən, sən düha!
Gözəl günlər, gözəl aylar, gözəl illər
Sən qoymusan sabağa!
Sən zəkasan, sən idraksan, sən düha!
Alim oldun, şair oldun, ustad oldun ustada!
Sən layiqsən ən şöhrətli, ən şərəfli bir ada!
Çünki sən qiyəmətin bundan sonra
Biləcəklər çoxları!

Sən salmışın bu hesabsız bağçaları, bağları!
Sən barın, bəhrən olub güllü parklar,
Çiçək donlu guşələr,
Quru yerdə hünərinlə ucalıbdır meşələr!
Qucağında gözən deyir,
Əhsən sənə, ey rəhbər!
Ömrü boyu minnətdardır
Sən hər kənd, hər şəhər!

Mövlud Teymurun “Mənalı ömür” poeması sözün həqiqi mənasında kifayət qədər təhlilə meyilli, söz deməyə imkan yaradan əsərdir. Özü də bu əsər elə bir dövrdə yazılıb ki, həmin dövrdə Heydər Əliyev zəkasının üzərinə kölgə çəkmək istəyi daha güclü idi. Amma Mövlud Teymur bütün bu müqavimətlərin üzərindən keçərək sözə, sənətə kifayət qədər uyarlı bir sənət əsəri yaradıb.

Mövlud Teymur şairdir, özü də “Mənalı ömür” poeması ilə gücünü göstərmiş şairdir. Mövlud Teymur dövlətçiliyi peyğəmbərlik səviyyəsində görən şairdir. O, Heydər Əliyevin hakimiyyətə gəlişini Azərbaycan dövlətçiliyinin xilas kimi qavrayır. Təsadüfi deyil ki, Heydər Əliyevə həsr olunmuş kitabını da “Ağ atlı xilaskar” adlandıdır.

Təkcə elə bu ideyalarına, bu mənəvi potensialına, sözün həqiqi mənasında Heydər Əliyev amalına sədaqətində görə Mövlud Teymur bu gün də hətta gec də olsa, böyük ödüllərə layiqdir.

(Davamı var)